

सहिद

SAHID WEEKLY साप्ताहिक

वर्ष १४, अंक २८, पृष्ठ-६ ने.सं. ११३८ कछला श्वः, सप्तमी, वि. सं. २०७४ कार्तिक १० गते शुक्रबार OCT 2017 मूल्य रु. ५।-

नेपाल सम्बत् ११३८ देशभर भव्य रूपले मनाइयो

काठमाडौँ । नयाँ वर्ष नेपाल सम्बत् ११३८ कौलाथ्व प्रतिपदाको (असोज ३ गते) शुक्रबार देशभर विविध कार्यक्रम गरी भव्य रूपले मनाइयो ।

काठमाडौँ । नेपाल सम्बत् ११३८ मूल समारोह समितिको आयोजनामा बसन्तपुरमा नयाँ वर्ष मनाइयो । कार्यक्रममा प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवाको उपस्थितिमा भएको थियो । वहाँले कार्यक्रमको उद्घाटन गर्दै नेपाल सम्बत् राष्ट्रिय मान्यता भइसकेको छ, अब कार्यान्वयनतिर हामी सबै मिलेर जानुपर्ने बताउनुभयो ।

कीर्तिपुर । काठमाडौँको कीर्तिपुरमा पनि नयाँ वर्ष शुभकामना ग्याली समल स्वग ल्वहःपुचको आयोजनामा मनाइयो । ग्यालीलाई न्हूदँ आयोजक समितिका अध्यक्ष नरेन्द्र महर्जनले उद्घाटन गर्नुभएको थियो । कीर्तिपुर डाँडा परिक्रमापछि

भएको कार्यक्रममा कीर्तिपुर नपाका प्रमुख रमेश महर्जनलगायतले बोल्नुभएको थियो । त्यही कार्यक्रममा ने.सं. ११३९ को जिम्मेवार देवढोका टोललाई हस्तान्तरण गरेको थियो ।

पाँगा । पाँगामा महिला, आमा समूहको नेतृत्वमा नयाँ वर्ष मनाउने परम्पराले एक चक्कर

लगाएको छ । लुनिभा मिसा पुचः धुसीको आयोजनामा सुरु भएको कार्यक्रम ११३८ पुगदा पुनः आयोजना गरेको छ ।

कार्यक्रमको उद्घाटन कीर्तिपुर नपाका प्रमुख रमेश महर्जनले रिबन काटी गर्नुभयो । पाँगा परिक्रमापछि धुसीमा पुगी सभामा परिणत भएको थियो ।

सभामा सहयोगी, सहभागीलाई प्रशंसापत्र र सांस्कृतिक टोलीलाई 'केपू' प्रदान गरिएको थियो । मण्डला प्रतियोगितामा सिकुछें मण्डला प्रथम, दिउखेल मिसा पुचः ग्यालीमा उत्कृष्ट भएका थिए भने उत्कृष्ट ढोका धोकासीस्थित ढोका भएको थियो ।

अबको पालो बालकुमारी महिला समूह लाछीलाई हस्तान्तरण गरिएको थियो ।

इटगोल । कीर्तिपुरको इटगोलमा पनि सांस्कृतिक बाजासहित नयाँ वर्ष मनाइयो भने लक्ष्मी पूजाको दिन सांस्कृतिक कार्यक्रम पनि भएको थियो ।

भक्तपुर । नेपालभाषा साहित्य तःमुंज्याको आयोजनामा हरेक वर्षभैँ यस वर्ष पनि नेपाल सम्बत् नयाँ वर्षको दिन सांस्कृतिक

क्रमशः पृष्ठ ४ मा

पाँगामा सुतेको कोठाबाट चोरी

पाँगा । कीर्तिपुर नगरमा चोरको विगविगीले धेरै सताएको छ । कीर्तिपुर नपाको पाँगा क्षेत्रमा सुतिरहेको कोठाबाटै पटकपटक चोरीको घटनाले पिरोलिरहेको छ ।

गत मंगलबार मात्र कीनपा वडा नं. ५ दिउखेल निवासी सुधा महर्जनको धुसी खाचो नयाँ बाटोमा रहेको नयाँ घरबाट सुतिरहेकै कोठाबाट मोबाइल ३ वटा, ल्यापटप १ वटा, भित्ते घडी १ वटा र जुत्ता १ जोर समेत चोरिएर फरार भएका छन् ।

अलग अलग कोठामा सुतिरहेको अवस्थामा राती ११-३ बजेसम्ममा चोरी भएको घरधनी मुकुण्ड महर्जनले सहिदलाई बताए । '३:१५ बजे ब्युँफेर साथमा रहेको मोबाइल नभएपछि छोरीहरू सुतेको कोठामा गएर बुझ्दा त्यहाँ रहेको ल्यापटप र २ वटा मोबाइल समेत चोरी भइसकेको थियो', मुकुण्ड भन्नुहुन्छ ।

मसाले दुःख दिँदा ब्युँफेर बानी भएका हामीलाई सुतेको कोठामा आएर चोरी गर्दा क्रमशः पृष्ठ ४ मा

विभिन्न जिल्लामा नेमकिपाको उम्मेदवारी दर्ता

काठमाडौँ । आगामी मंसिर १० गते प्रतिनिधिसभा तथा प्रदेशसभा निर्वाचन हुने देशका ३३ जिल्लामा आइतबार प्रत्यक्षतर्फको उम्मेदवारी दर्ता सम्पन्न भयो ।

नेपाल मजदुर किसान पार्टीले पनि विभिन्न जिल्लाहरूमा प्रतिनिधिसभा र प्रदेशसभामा प्रत्यक्षतर्फ उम्मेदवारी दर्ता गरेको छ ।

पार्टी केन्द्रीय कार्यालयबाट प्राप्त जानकारीअनुसार जुम्ला जिल्लामा प्रतिनिधिसभा निर्वाचनको लागि पार्टी केन्द्रीय सदस्य एवं पूर्वसांसद डिल्लीप्रसाद काफ्लेले उम्मेदवारी दिनुभएको छ । त्यस्तै जुम्ला जिल्लाअन्तर्गत दुई प्रदेश निर्वाचन क्षेत्रमा शिवलाल डांगी र गोरखबहादुर बुढाले उम्मेदवारी दिनुभएको छ ।

जुम्ला बजारमा जुलुससहित गएर नेमकिपाले उम्मेदवारी दर्ता गराएको थियो । कालीकोटमा प्रतिनिधिसभातर्फ नेमकिपा

कालीकोटका पूर्वअध्यक्ष ऐनबहादुर शाहीले उम्मेदवारी दिनुभएको छ । नेमकिपा कालीकोटका अध्यक्ष तथा पूर्वसांसद नवराज कोइराला र जनकबहादुर विष्टले प्रदेशसभाको सदस्य पदको लागि उम्मेदवारी दर्ता गराउनुभएको छ ।

गोरखामा गोविन्द सिंह बस्नेतले प्रतिनिधिसभा सदस्य पदको लागि उम्मेदवारी दिनुभएको छ । दोलखामा कृष्णप्रसाद सिवाकोटीले प्रतिनिधिसभा सदस्य पदको लागि उम्मेदवारी दिनुभयो । सिन्धुपाल्चोकमा प्रतिनिधिसभा सदस्यको लागि किरण शाक्य र प्रदेशसभाको सदस्यको लागि सुमन श्रेष्ठले उम्मेदवारी दिनुभयो ।

क्रमशः पृष्ठ ४ मा

ज्यापू समाज ललितपुरको ज्यापू म्युजियम महोत्सव सम्पन्न

ललितपुर । ज्यापू समाज ललितपुरद्वारा 'ज्यापू म्युजियम फिएस्टा- २०१७' बिहीबार सम्पन्न भएको छ ।

संयुक्त राष्ट्र संघ दिवसको अवसरमा मंगलबजारदेखि ज्यापू समाजको भवनसम्मका १० वटा टोलमा केन्द्रित गरी गरिएको महोत्सवमा ललितपुरलाई विश्व सामु प्रचारप्रसारमा तिव्रता दिने लक्ष्य लिएको समाजका अध्यक्ष प्रेम महर्जनले बताउनुभयो ।

ललितपुर महानगरपालिका सहयोगमा भएको महोत्सवको उद्घाटन राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले गर्नुभएको थियो । त्यसक्रममा वहाँले ललितपुरको सांस्कृतिक संरक्षण र सम्बर्द्धनमा

थप योगदान हुने र विश्व सामु ललितपुरको प्रचार हुने विश्वास गर्नुभयो ।

महोत्सवमा टोलटोलमा एक घोडेजात्रा,

च्यासलमा टेपे महारानीको प्रदर्शन, खपिन्छेंमा आकाश भैरव, चोछेंमा लिच्छवीकालीन माटोको चैत्य प्रदर्शनी, ज्यापू समाजको भवनमा हस्तकला प्रदर्शनी र ज्यापू

संग्रहालय विशेष आकर्षण थियो ।

ज्यापू संग्रहालयमा ज्यापूहरूले प्रयोग गरिने ज्यापूहरूको १० कर्म काण्डका सामग्री, उत्पादन हुने खाद्यान्नहरू, विभिन्न वाद्यवादन सामग्री, माटाका भाँडाकुँडा, काठका भाँडाकुँडा, पुराना सन्दुकहरू, साथै किसानहरू प्रतिमा राखी आकर्षण बढाएको छ ।

तिहारमा गरिने महःपूजा र संग्रहालयभित्र सानो पोखरी र ढुंगेधाराले अभ्र मनमोहक बनाएको छ ।

ज्यापू संग्रहालय सबैले अवलोकन गर्नुपर्ने देखिन्छ भने शताब्दी पुरुष संस्कृतिविद् एवं इतिहासविद् सत्यमोहन जोशीका पूर्ण कदको प्रतिमा च्यासलमा राखिएको छ ।

असन क्षेत्रलाई पनि सवारीमुक्त क्षेत्र बनाइने

काठमाडौँ । काठमाडौँको अत्यधिक व्यस्त स्थानका रूपमा रहेका असन क्षेत्रलाई पनि सवारी साधन निषेध क्षेत्र बनाइने भएको छ ।

महानगरीय ट्राफिक महाशाखा र त्यस क्षेत्रमा रहेका वडाका प्रतिनिधि तथा व्यवसायीको सहभागितामा असन क्षेत्रलाई पनि सवारीसाधन निषेधित क्षेत्र बनाउन लागिएको हो । त्यसका लागि महाशाखाले महानगरपालिकाका प्रतिनिधि तथा व्यवसायीसँग छलफलसमेत सुरु गरेको छ ।

महानगरीय ट्राफिक प्रहरी महाशाखा, काठमाडौँ महानगरपालिका र ठमेल क्षेत्रमा रहेका विभिन्न व्यवसायी संघ संस्थाको सक्रियतामा यही कात्तिक ५ गतेदेखि ठमेल क्षेत्रलाई सवारी साधनमुक्त क्षेत्र बनाउने अभियान सुरु गरिएको थियो ।

महाशाखाका प्रमुख सर्वेन्द्र खनालले ठमेल क्षेत्रमा चलाइएको अभियान केही हदसम्म सफल भएपछि असन क्षेत्रलाई पनि ठमेल क्षेत्रजस्तो बनाउन लागिएको जानकारी दिनुभयो । 'ठमेल क्षेत्रमा

हुँदै आएको अव्यवस्थित सवारीलाई कडाइ गरेपछि स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकलाई आवतजावतमा सजिलो भएको छ' - प्रमुख खनालले भन्नुभयो ।

ठमेल क्षेत्रको अव्यवस्थित सवारी आगमनलाई कडाइ गरेपछि सुरक्षा, पर्यटक, एम्बुलेन्स, दमकलगायतका अत्यावश्यक सवारी साधनलाई आवतजावतमा सहज भएको छ ।

ठमेल क्षेत्रभित्र घर भएका घरधनी र व्यवसाय गर्ने व्यवसायीलाई ठमेलभित्र भित्रिनका लागि प्रवेश पास वितरण गर्ने कामसमेत सुरु भएको छ ।

लघु उद्यम व्यवसायीलाई सहयोग हस्तान्तरण

पाँगा । सामुदायिक विकास समाज नेपाल (CDS Nepal) द्वारा समुदायको अगुवाईमा पुनःनिर्माण कार्यक्रम अन्तर्गत एक्सन एड नेपालको सहयोगमा कार्तिक ७ गते पाँगा क्षेत्रका लघु उद्यम व्यवसायीलाई सहयोग सामग्री हस्तान्तरण गरियो ।

रोक्का संगठित समितिलाई फाइवर, पेपर बोर्ड, केमिकल, सोल, सुकि, इभा फोम र कपडा रोक्का समितिका लक्ष्मण रोक्कालाई, हाम्रो स्मृति टेलर्सलाई इलेक्ट्रिक सिलाई मेसिन, पिको मेसिन, आइरन, दराज र ग्याक, पीडित मसला समूहलाई ग्याक, पञ्जा, फेस माक्स, प्रगतिपथ खाजाघरलाई मैदा मुछ्ने मेसिन, फ्रिज र डि फ्रिज र बालकुमारी र विष्णुदेवी पूजाको लागि धुप

कागज, धुपी, ह धुपी, अष्ट सुगन्ध, सल्ला, श्रीखण्ड, सालधुप, सेन्ट र एक नम्बर कपास प्रदान गरिएको थियो ।

हस्तान्तरण कार्यक्रममा वडा नं. ८ का अध्यक्ष विनोद महर्जन, वडा सामुदायिक पुनःनिर्माण समितिका अध्यक्ष ज्ञान बहादुर महर्जन, महिला सुरक्षित स्थानका संयोजक सुभद्रा श्रेष्ठ, CDS कार्य समितिका सदस्यहरू गुजय सिंह, सह-कोषाध्यक्ष कितिना महर्जन र कर्मचारीहरूको उपस्थिति थियो ।

CDS Nepal ले पाँगा क्षेत्रका भूकम्प पीडित परिवार र समूहलाई यस भन्दा अघि पनि विभिन्न सामग्री, तालिम, गोष्ठी गर्दै आइरहेका छन् ।

ऐतिहासिक जनअन्दोलन २०८६ चैत्र २० गते शहादत अमर सहिद

लनबहादुर महर्जन वि.सं. २००६ माघ
हिराकाजी महर्जन वि.सं. २०१७ माघ
राजमान माली वि.सं. २०२५ मंसिर
राजेन्द्र महर्जन वि.सं. २०३० चैत्र

सहिद साप्ताहिक

वर्ष १४, अंक २९, २०७४ कार्तिक १० गते शुक्रबार

शंखापुर प्रकाशन समूहको लागि

सम्पादक/प्रकाशक: नारायण महर्जन

कम्प्यूटर टाइप/सेटिङ्ग: सहिद डेक्सटप

सम्पर्क कार्यालय: जहुँ हिटी युवा क्लब - ११

पाँगा, कीर्तिपुर, फोन नं. ४३३०५८३, ९८४१४३६०२२

E-mail:- kipushahid@hotmail.com

kipushahid@gmail.com

www.kipushahid.blogspot.com

मुद्रण : शर्मिला प्रिन्टर्स, डल्लु, काठमाडौं

सम्पादकीय...

नेपाल सम्बन्ध: बियर र रक्सीसँग के सम्बन्ध

नेपालमा हरेक चाडपर्व मद्यपानसँग किन जोडिन्छन् ? कसैले कुनै कार्यक्रम गर्नु पर्‍यो भने बियर र रक्सीको कम्पनीसँग सहयोग माग्न किन पुग्छन् ? के हामीमा आत्मनिर्भर भन्नुभन्ने खस्केदैं गएको हो ?

सक्षम संस्था होस् या कमजोर संस्था जो पनि अहिले प्रायोजक खोज्न दौडिने प्रचलन बढिसकेको छ ।

बियर र रक्सी अमल पदार्थ हो । जुन धेरै पिउन थाल्यो भने होश समेत गुम्छ र दुर्घटना निम्त्याउँछ ।

हामी सबैको परिवारमा धेरै धुम्रपान र मद्यपान गरेको मन पर्दैन । अझ कसैकसैले जो धुम्रपान र मद्यपानबाट बिग्रिएका परिवारले त त्यस्ता कारखाना नै बन्द होस् भनी सरापेका हुन्छन् । तर हामीमा त्यही बस्तुको प्रचार गर्न कोही कमी हुँदैन ।

नेपाल सम्बन्ध नयाँ वर्षमा पनि बियर र रक्सीकै झिलिमिली र प्रचार देख्दा कतै राष्ट्रिय विभूति शंखधर साख्वाको योगदानको विपरीत गएन र भने ?

प्रचार हामीले बियर-रक्सीकै गर्नुपर्ने अन्य कम्पनीहरु थिएन कि ? मानौं छैन भने हाम्रो टोलवासीसँग उठाएर पनि त गर्न सक्दथ्यो नि ?

हामी सबैले अब विचार गरौं । केही रकम प्रायोजन गरियो भन्दैमा बियर, रक्सी, चुरोट जस्ता अमिल पदार्थको प्रचारमा नलागौं ।

यसबारे कीर्तिपुर नगरपालिकाले समेत धुम्रपान र मद्यपानको सार्वजनिक प्रचारप्रसार गर्न निषेध गरी आवश्यक व्यवस्था र सहयोग नगरपालिकाले गर्नुपर्दछ ।

सडक दुर्घटनाबाट जोगिन ट्रफिक

नियम पूर्णरूपमा पालना गरौं ।

नेपाल सरकार

सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय

सूचना विभाग

प्रखर प्रतिपक्ष नेमकिपा

देशको मूल कानून संविधान लेखनजस्तो महत्त्वपूर्ण जिम्मेवारी लिई जनताको आदेशानुसार संविधानसभामा कानुनी संघर्ष गर्दै रुपान्तरित संसदमा प्रखर प्रतिपक्षको भूमिका निर्वाहसँगै २०७० साल माघ ७ गतेदेखिको हाम्रो कार्यकाल गत असोज २८ गते सकिएको छ । २०६२-६३ को जनआन्दोलन र गणतन्त्र स्थापनापछि निर्वाचनद्वारा गठित संविधानसभामा देशको हित र जनताको भावनाअनुसार संविधान निर्माणमा वैचारिक लडाईं लड्यौं । शिक्षा स्वास्थ्य निःशुल्क, व्यक्तित्व विकासमा समान अवसर, उत्पादनका मुख्य-मुख्य साधन र स्रोत सामाजिकीकरण, नेपालीको सम्पत्तिको सिमा निर्धारण, विदेशमा सम्पति राख्न नपाइने, नेपालीको एकता र देशको छिटो एवम् सन्तुलित विकासको लागि हिमाल, पहाड, तराईसहितको १४ प्रदेश निर्माण, स्थिर सरकारका लागि राष्ट्रपति, सांसद मन्त्री बन्न नपाइने प्रावधान, संविधानसभामा देशको क्षेत्रफल १,४७,१८१ वर्ग कि.मी उल्लेख हुनुपर्ने, नेपालको भू-अखण्डता रक्षाको लागि विस्तारवादी भारतद्वारा अतिक्रमित भण्डै ६०१ वर्ग किमि बढी भूमि फिर्ता, नेपालको सार्वभौमिकता रक्षा तथा जनताको सुरक्षाको लागि नेपाल भारत खुल्ला सिमा नियमित गर्न पर्ने लगायत ७१ धारा अनुसूचिसहित प्रस्तावनासमेतमा हाम्रो संशोधन थियो ।

पूँजीवादी पार्टीहरु एमाले, माओवादी, काँग्रेसलगायतले ती संशोधनहरुलाई अस्वीकार गरिदिए । त्यतिबेला हामीले भनेका थियौं तीन दल देशप्रति इमानदार छैनन्, जनताप्रति जिम्मेवार छैनन् । नेपालको संविधान निर्माणजस्तो आन्तरिक मामिलामा भारतीय शासक वर्गको जबरजस्ती हस्तक्षेपको कारण हाम्रा कतिपय संशोधनहरु अस्वीकार भए तापनि हामीले संविधानको पक्षमा पनि मत दिएका थियौं ।

नेमकिपाकै वैचारिक संघर्षको कारण संविधानको प्रस्तावनामा समाजवादउन्मुख नेपाल, आर्थिक समानता र सामाजिक न्यायजस्ता महत्त्वपूर्ण शब्दहरु उल्लेख गराउन सफलता मिलेको हो । मौलिक हकअन्तर्गत आधारभूत शिक्षा निःशुल्क र अनिवार्य, मा.वि. तहसम्म निःशुल्क, आधारभूत स्वास्थ्य उपचार निःशुल्क, रोजगारीको सुनिश्चता, शोषण विरुद्धको लगायत

केही प्रावधान उल्लेख गराउन सफलता मिलेको हो ।

मौलिक अधिकारको प्रत्याभूत आजसम्मका सरकारले गराउन नसक्नु गैरसंवैधानिक कार्य नै हो । हाम्रो देशका आजसम्मका सरकार पूँजीपति वर्गकै सञ्चालक समिति भएकोमा दुईमत रहेन । त्यसकारण संविधान निर्माणपछि रुपान्तरित व्यवस्थापिका संसदमा संविधान कार्यान्वयनका लागि अर्थात् समाजवादउन्मुख नेपाल निर्माणको लागि ल्याइनुपर्ने विधेयक र बनाइएको कानून पूँजीपति वर्गकै हितका लागि ल्याइयो, बनाइयो । समाजवादउन्मुख नेपाल भनेको नेपाली नागरिकको जन्मपूर्व गर्भावस्थादेखि मृत्युपर्यन्त अझ चिहानसम्मको सम्पूर्ण जिम्मेवारी राज्य वा सरकारले लिँदै जाने हो । रुपान्तरित संसदमा संविधान कार्यान्वयनमा बाधा पुर्‍याइरहेको अर्थात् कामदार नेपाली जनताको एक मुख्य वर्ग दुश्मन भारतीय शासक वर्गले उसको स्वार्थअनुसार संविधान नबनाएको र बनिस्केपछि ७ बुँदे निर्देशनात्मक दवाव स्वीकार नगरिएको कारण लगाएको अमानवीय नाकाबन्दीको विरोधमा नेमकिपाको संघर्ष सशक्त रह्यो । नेपाली जनताको घरमा चुलो चिसो थियो तर जनताका प्रतिनिधि हौं भनेर फूर्ति लाउने पूँजीवादी क्षेत्रीय तथा जातीय पार्टीहरु भारतीय दूतावासमा दिवाभोज खान, भारतीय हस्तक्षेपलाई स्वीकार्दै अझै हस्तक्षेप निम्त्याउन लागिपरेकै समयमा सदन र सडकमा भारतीय नाकाबन्दी अविलम्ब फिर्ता लिन, भारतीय राजदूतलाई तत्काल फिर्ता पठाउन, पारवहन अधिकार सुनिश्चित गर्न, आन्तरिक मामिलामा हस्तक्षेप नगर्न भन्दै नारा लगाउने र संघर्ष गर्ने पार्टी नेमकिपामात्रै थियो । त्यतिबेला हामीले भनेका थियौं, नेपालको एकमात्र देशभक्त पार्टी नेमकिपा हो, तीन पूँजीवादी पार्टी देशघाती पार्टी हुन्, जनघाती पार्टी हुन्, भारतीय दलाल हुन् ।

भारतीय एकाधिकार पूँजीको हस्तक्षेप, अमेरिकी साम्राज्यवादको थिचोमिचोमा रहेका हरेक स्वतन्त्र र सार्वभौम देशको पक्षमा हामी उभियौं । हरेक किसिमका भ्रष्टाचार, अपराध, अन्धविश्वासका विरुद्ध मुठी कसेर उभिरह्यौं । त्यसकारण हामीविरुद्ध एमालेलगायत अन्य दल उभिए । अहिले सुन्यौं- भ्रष्टाचारी गुण्डा नाइके ठेकेदारलाई टीका-माला लगाई राष्ट्रिय पार्टी बनाउन प्रतिस्पर्धामा लाग्दैछन् ।

अनुराधा थापामगर

देश जोगाउने हो भने त्यस्ता भुण्ड हुलहरुलाई गलहत्याउने पर्छ । संसद र संसदअन्तर्गतका समितिमा हामीले जनताको विश्वास गुमाएनौं, वचन तोडेनौं । जनताको असल सेवकको रुपमा हामी उभियौं । देश जनताको हित अनुकूलका विधेयक खडा गर्न र कानून निर्माण गर्न सल्लाह, सुझाव एवम् दबाब पनि दियौं । हाम्रा यी प्रयासलाई पनि मुख्य त तीन दलले पनि अस्वीकार गरिदिए । यी ४ वर्षका कार्यकालमा नेमकिपाको परिचय, पूँजीवादी, संशोधनवादी, विस्तारवादी, साम्राज्यवादी विचार र प्रविधिको विरुद्ध सदैव सैद्धान्तिक संघर्षमा उभिन सफल पार्टी रहेको छ । देशको सार्वभौमिकता, स्वाधीनता, भौगोलिक अखण्डताको पक्षमा कुनै पनि देशी वा विदेशी शक्तिको अगाडि शिर ननिहुराउने पार्टी । विस्तारवादी भारत र साम्राज्यवादी अमेरिकाको कुनै पनि गलत नीति र नियतको अघि घुँडा नटेक्ने पार्टी । भारतीय दूतावास वा भारतीय शासक वर्गको नुन खाने वा दक्षिणा बुझ्ने पूँजीवादी पार्टीविरुद्ध इस्पातभै उभिन सफल पार्टी ।

पूँजीपति वर्गको स्वार्थ पूरा गर्ने मुख्य हतियार राज्यसत्ता हो जो सजिलै छाड्दैन । व्यापक मजदुर किसान काम गरी खाने वर्गले सशस्त्र संघर्ष नगरेसम्म त्यो खोल्न सकिन्न । त्यस संघर्षलाई छेक्ने, रोक्ने काम संशोधनवादीहरुले गर्छन् । नेपालका सबैभन्दा बढ्ता संशोधनवादी पार्टी एमाले र माओवादी हुन्, तिनीहरु पूँजीवादी पार्टी हुन्, काँग्रेस त पूँजीपति वर्गको हितको लागि बनेको हो । काँग्रेसकै बाटो पछ्याउने एमाले भाइ काँग्रेस हो । माओवादी नेपालको

कम्युनिष्ट आन्दोलन रोक्न भारतीय शासक वर्गले जन्माइदिएको हो । तिनीहरुले परिवर्तनलाई रोक्न, छेक्न, दुस्साहस गर्दैछन् । राजनीतिक क्रान्ति वा परिवर्तन भइसकेको, अब आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक क्रान्ति गर्न बाँकी भनी जनतालाई ढाँट्दैछन् । राजनीतिक रूपले सचेत जनतालाई थाहा छ, राजनीति परिवर्तनसँगै वा क्रान्तिसँगै अन्य परिवर्तन पनि स्वतः हुन्छ । एउटा पुस्तौनी राजालाई गद्दीबाट फाली ३-४ जनालाई सत्तामा राख्नु राजनीतिक परिवर्तन हुनैसक्दैन । परिवर्तनको अर्थ उल्ट्याउनु हो । भुक्याउने काम ठगी नै हो । एमाले, माओवादी, काँग्रेस ठगहरुको समूह नै हो भन्ने प्रमाणित भइसकेको छ । त्यस्ता ठगहरुले जनतालाई अझ बढी नभुक्याउनु भनी नेमकिपाले हरसम्भव प्रयत्न गरेकोछ । संसदबाटै समाजवादमा पुग्न सकिने वा परिवर्तन ल्याउन सकिने विचार क्रान्तिकारी विचार होइन, संशोधनवादी विचार हो । यसले पूँजीवादी विचार वा व्यवस्थालाई अझ बलियो बनाउँछ । न त एक पटक संविधान युगौंलाई हुन्छ त्यसो हुँदो हो त फ्रान्समा पूँजीवादी क्रान्तिपछि १० वर्षपछि ४ वटा संविधान बन्दैनथ्यो । न त संविधानसभाबाट संविधान बनाउँदैमा महान् युगान्तकारी परिवर्तन हुन्छ त्यसो हुँदो हो त संविधानसभामार्फत संविधान बनाएका देशहरु केस्टारिका, फ्रान्स, आइसल्याण्ड, इन्डिया, इटाली, रसिया, श्रीलंका, टर्की, अमेरिकामा समाजवाद स्थापना हुन्थ्यो ।

(मंगलबार नेमकिपा भक्तपुरले आयोजना गरेको जनसभामा व्यक्त विचार-सम्पादक)

यस्तो छ राष्ट्रियस्तरका नेताका रोचक चुनावी प्रतिस्पर्धा

— रमेश लम्साल

काठमाडौं । नेपालको संविधान कार्यान्वयनको महत्वपूर्ण अवसरका रूपमा लिइएको प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभाको निर्वाचनमा केही रमाइला र रोचक प्रतिस्पर्धा हुने भएका छन् ।

निर्वाचन आयोगले पहिलो चरणको निर्वाचन हुने ३२ जिल्लाको उम्मेदवारी दर्ताका आधारमा हेर्दा ती जिल्लाका केही निर्वाचन क्षेत्रमा मुलुकभरकै मतदातालाई आकर्षित गर्ने खालको प्रतिस्पर्धा हुने देखिएको हो ।

गोरखा क्षेत्र नं. २ मा पूर्वप्रधानमन्त्री डा. बाबुराम भट्टराई र पूर्वउपप्रधानमन्त्री नारायणकाजी श्रेष्ठको प्रतिस्पर्धालाई आमरूपमा रोचक प्रतिस्पर्धाका रूपमा लिइएको छ ।

नेकपा (माओवादी केन्द्र) परित्याग गर्नुभएका डा. भट्टराई पछिल्लो पटक नेकपा (एमाले) र माओवादी केन्द्रसहितको वाम गठबन्धनमा सहभागी हुनुभएको थियो । गठबन्धनबाट गोरखा क्षेत्र नं. २ मा टिकट नपाएपछि नेपाली काँग्रेससँग चुनावी तालमेल

गर्नुभएका भट्टराई र वाम गठबन्धनका साभा उम्मेदवार श्रेष्ठ विगतमा एकै पार्टीका नेताका रूपमा हुनुहुन्थ्यो ।

उम्मेदवारी दर्ता गराएपछि दुवै नेताले आफैले नै निर्वाचनमा विजयी हुने दाबी गर्नुभएको छ । डा. भट्टराईले गोरखाको विकास र समृद्धिका लागि आफूले उम्मेदवारी दिएको बताइरहँदा वाम गठबन्धनका साभा उम्मेदवार श्रेष्ठले गोरखाको जनमत सधैं प्रगतिशील र परिवर्तनको पक्षमा रहेकाले आफ्नो जित निश्चित रहेको बताउनु हुन्छ ।

दोस्रो संविधानसभाको निर्वाचनमा गोरखा क्षेत्र नं. २ बाट निर्वाचित हुनुभएका भट्टराई र मकवानपुर क्षेत्र नं. २ बाट पराजित श्रेष्ठ यसपटक एकै निर्वाचन क्षेत्रबाट चुनाव लड्न लाग्नुभएको हो ।

यस्तै ओखलढुंगाका दुई युवा नेता रामहरि खतिवडा र यज्ञराज सुनुवार यसपटक आमनेसामने हुनुभएको छ ।

खतिवडा काँग्रेसका तर्फबाट उम्मेदवार हुनुहुन्छ भने सुनुवार वाम गठबन्धनको संयुक्त उम्मेदवारका रूपमा हुनुहुन्छ ।

उता सिन्धुपाल्चोक-२ मा पनि यस्तै रोचक प्रतिस्पर्धा हुने भएको छ । वाम गठबन्धनका संयुक्त उम्मेदवार शेरबहादुर तामाङ र राप्रपा (प्रजातान्त्रिक)का अध्यक्ष पशुपतिशमशेर राणा विगतमा जस्तै यसपटक पनि आमनेसामने हुन लाग्नुभएको हो ।

राणा संविधानसभाको दोस्रो निर्वाचनमा तामाङसँग पराजित हुनुभएको हो । तर यसपटक तामाङ एमाले र माओवादी केन्द्रको साभा उम्मेदवार हुनुहुन्छ भने राणा काँग्रेससँगको चुनावी तालमेलमा हुनुहुन्छ ।

सोही जिल्लामा वर्तमान सरकारका प्रवक्ता समेत रहनुभएका मोहनबहादुर बस्नेत र पूर्वमन्त्री अग्निप्रसाद सापकोटा पनि एउटै निर्वाचन क्षेत्रमा प्रतिस्पर्धी हुनुहुन्छ । सिन्धुपाल्चोक क्षेत्र नं. १ को यो चुनावी प्रतिस्पर्धा

पनि आम मतदाताको नजरमा पर्ने निर्वाचन क्षेत्रका रूपमा लिइएको छ ।

यस्तै नुवाकोटमा पनि यसअघि दुईपटकसँगै चुनावी प्रतिस्पर्धा गरेका पूर्वअर्थमन्त्री डा. रामशरण महत र हितबहादुर तामाङले तेश्रोपटक सँगै उम्मेदवारी दर्ता गराउनुभएको छ । नुवाकोट क्षेत्र नं. १ को चुनावी प्रतिस्पर्धामा डा. महत काँग्रेसका तर्फबाट उम्मेदवार हुनुहुन्छ भने तामाङ वाम गठबन्धनको साभा उम्मेदवार हुनुहुन्छ । नुवाकोट क्षेत्र नं. २ मा काँग्रेसका नेता एवं पूर्वमन्त्री अर्जुनरसिंह केसी र एमालेका तर्फबाट उम्मेदवार रहनुभएका नारायणप्रसाद खतिवडाको चुनावी प्रतिस्पर्धा पनि रोचकमध्येको एक हुने बताइन्छ ।

उता जाजरकोटमा पूर्वगृहमन्त्री शक्तिबहादुर बस्नेत र काँग्रेसका नेता राजीवविक्रम शाह, लमजुङमा वाम गठबन्धनका उम्मेदवार देवप्रसाद गुरुङ र काँग्रेसका उम्मेदवार दीलबहादुर

घर्ती, पश्चिम रुकुममा विनाविभागीय मन्त्री जनार्दन शर्मा र लोकतान्त्रिक गठबन्धनका वीरबहादुर ओलीबीच प्रतिस्पर्धा हुने भएको छ ।

प्रतिनिधि सभा छाडेर प्रदेशसभामा संविधान अनुसार पहिलोपटक स्थापना हुन लागेको प्रदेश सभामा विगतमा दुई/तीन पटक मन्त्री भइसकेका र राजनीतिमा ठूलै हैसियत बनाएका नेतासमेत चुनावी प्रतिस्पर्धामा देखिएका छन् ।

एमाले नेता राजेन्द्र पाण्डे प्रदेश सभा सदस्यको उम्मेदवार बन्नुभएको छ । धादिङ क्षेत्र नं. १ (क) बाट उम्मेदवार बन्नुभएका पाण्डे २०४८ को प्रतिनिधिसभा र २०७० को दोस्रो संविधानसभाको सभासदमा निर्वाचित हुनुभएको थियो ।

सोही क्षेत्रबाट विगतमा प्रतिस्पर्धी रहनुभएका पाण्डे र नेकपा (माओवादी केन्द्र)का नेता शालिकराम जमरकट्टल यसपटक प्रदेश सभामा उम्मेदवार हुनुहुन्छ । वि.सं. २०६४ को संविधान

सभामा निर्वाचित सभासद जमरकट्टल धादिङ क्षेत्र नं. १ (ख)बाट उम्मेदवार हुनुहुन्छ ।

यस्तै विनाविभागीय मन्त्री महेन्द्रबहादुर शाही पनि प्रदेश सभा सदस्यको उम्मेदवार हुनुहुन्छ । कालीकोटबाट दोस्रो संविधान सभामा निर्वाचित शाही यसपटक कालीकोट (ख) बाट प्रदेश सभाको उम्मेदवार बन्नुभएको छ ।

पूर्वसूचना तथा सञ्चार मन्त्री शेरधन राई भोजपुर (ख), पूर्वविद्यार्थी नेता राजेन्द्र राई भोजपुर (क), पूर्वसंस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्री जीवनबहादुर शाही हुम्ला (ख), पूर्वसंस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्री पृथ्वीसुब्बा गुरुङ लम्जुङ (ख) बाट उम्मेदवार बन्नुभएको छ ।

पूर्वसभासद नरेश भण्डारी जुम्ला (ख), २०५१ को प्रतिनिधि सभामा निर्वाचित सांसद दीपकजंग शाह पनि यसपटक जाजरकोट (ख) बाट उम्मेदवार बन्नुभएको छ ।

समृद्धि कीर्तिपुर

— सरब कुमार महर्जन

अवको अभियान भनेको समृद्धि कीर्तिपुर हो । समृद्धि भन्नाले हरेक हिसावले कीर्तिपुर राम्रो छ भनेर देखाउने हो । कीर्तिपुर नगरवासीको जीवनस्तर राम्रो हुनु, यहाँको वातावरण सरसफाई राम्रो हुनु, भौतिक पूर्वाधारको दृष्टिकोणले, जीवनशैलीको दृष्टिले, स्वरोजगार र सीप कला संस्कृति सम्बर्द्धनको हिसावले, सुरक्षा, मेलमिलाप र शान्तिको दृष्टिकोणले कीर्तिपुर समृद्धि बनाउनु हो । सबैभन्दा पहिले विचारको हिसावले आफुलाई समृद्धितिर दोर्‍याउनु हो ।

वास्तवमा मानव मात्र हैन, यहाँ भएका जीव, पशुपंक्षी, बनस्पतिसम्मलाई समृद्धि कीर्तिपुरको आभास दिन सक्नु पर्दछ । समृद्धि कीर्तिपुरको नारा बोक्ने तर मन भगेराको बनाउनु हुँदैन । विशाल छाती बोकी हिडन सक्नु पर्दछ । स्वभावैमा हामी फरक फरक पारिवारिक पृष्ठभूमिबाट समाजमा आएका छौं । हाम्रो टोल बस्ति फरक हुन सक्छ । हाम्रो आर्थिक स्थिति फरक हुनु, योग्यता क्षमता तलमाथि हुन्छ पनि । हामीलाई माया गर्ने मानिसहरु, मन पर्ने मानिसहरु, मत दिने, नदिने मानिसहरु पनि फरक फरक नै हुन्छन् तर हाम्रो अभियान एउटै भयो भने मात्र समृद्धि कीर्तिपुर सम्भव छ ।

स्वभावकै रूपमा फुल सबैलाई मन पर्छ तर काँडा मन पर्दैन । तर काँडाकै बोटमा पनि फुल फुलेको हुन्छ । काँडा हुनु स्वभावकै रूपमा लिनु पर्दछ अथवा काँडाको पनि हाम्रो जीवनमा

उपयोग हुन सक्छ र उपयोग गर्नु पर्दछ तब मात्र समृद्धि कीर्तिपुरको अभियानमा थप टेवा मिल्छ । राम्रोलाई अझ राम्रो बनाउने र नराम्रोलाई राम्रोतिर दोर्‍याए मात्र समृद्धि चाडै प्राप्त गर्न सक्छ । अवको हरेक काम नमूना योग्य हुनु पर्दछ । नमूनाको श्रृंखलाले मात्र समृद्धिको पाउ छुन सक्छ ।

समाजमा नव शिशुदेखि बृद्धसम्मको जीवनलीला हुन्छ । वास्तवमा समाजमा जति पनि नाबालक छन् । उनीहरुको समृद्धिको लागि गर्नु पर्ने कार्यहरु के के हुन् ? त्यसलाई घरदेखि राज्यले समेत उचित सम्बोधन हुनु पर्दछ । युवाहरु जो समाजको अग्रगतिता हिमायती हुन् उनीहरुलाई योग्यता क्षमताका आधारमा रोजगार, मनोरञ्जन दिनु पर्दछ । ज्येष्ठ नागरिक जसको सीप, बुद्धि प्रयोग गरी सम्मानित जीवन बिताउनु दिनु पर्दछ । नारामा मात्र समृद्धि भनेर काम जति अग्रगति गर्ने हो भने समृद्धिको बाधक उही हुन्छ ।

समृद्धि चुम्न सामुहिक अभियानको रूपमा लिनु पर्दछ । सामुहिक अभियान विना यो नारामा मात्र सिमित हुन्छ । 'आफू ताक्ने मुढो बन्चरो ताक्ने घुँडो' भयो भने, 'छुन् गोडा सबै मेरा, छैनन् गोडा सबै तेरा' भयो भने, 'मै खाउँ मै लाऊँ मोज मस्ति मै गरुँ अरु मरुन दुर्वलहरु' सोच आयो भने के समृद्धि कीर्तिपुर सम्भव छ ? अझ सरकारमा बस्नेले ५ वर्षको पद हो अहिले मोज नगरे कहिले गर्ने ? अहिले नकमाए कहिले कमाउने, मैले नकमाए कस्ले कमाउने सोच राख्ने हो भने आफ्नो

समृद्धि त होला । समाज अधोगतितिर जान्छ । स्वभाविक रूपमा नराम्रो बानी, कमाई, व्यवहारले मानिसलाई समृद्धिको बाधक बनाउन सक्छ । साँच्चो भगवानले हेरिरहेको हुन्छ । छलछाम देखिरहेको हुन्छ, आज साँच्चो जस्तो लागे पनि भोलि झुट पनि हुन सक्छ । त्यसैले समृद्धि चुम्न मानिसको सोच व्यवहार पनि राम्रो हुनु आवश्यक छ । सोचपछि उसले गर्ने गतिविधिबाट राम्रो या नराम्रो गतितिर गइरहेको थाहा हुन्छ । समृद्धिको लागि व्यक्तिको सोच, गतिविधि, सरकारको कार्यक्रम, सहभागिता, पारदर्शिता, उपादेयताले पुष्टि गर्न सक्नु पर्दछ । समृद्धिको लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधार, आर्थिक गतिविधि, योजना, कार्यक्रमहरुले गति लिनु पर्दछ । पोखरीको पानीमा करेन्ट हुँदैन । वगेको पानीमा करेन्ट हुन्छ, उर्जा हुन्छ । उर्जाले कसैको लागि केही गर्न थप उर्जा मिल्दछ । काम गर्ने जागरण, उर्जा मिलेन भने समृद्धि असम्भव छ । समृद्धि आकासबाट फर्ने तारा हैन, समृद्धि बोटमा फल्ने फल पनि हैन । यो त श्रमबाट प्राप्त गर्ने उत्कृष्ट जीवन हो ।

सेयरमा लगानी गर्न चाहनेलाई जानकारी दिन सफ्टवेयर सार्वजनिक

काठमाडौं । सेयरमा लगानी गर्न चाहनेलाई सत्यतथ्य जानकारी दिने उद्देश्यले डेटा एनालिटिक्स सफ्टवेयर सार्वजनिक भएको छ ।

सेयरमा लगानी गर्न चाहने नागरिकलाई सम्बन्धित कम्पनीका बारेमा सत्यतथ्य जानकारी दिने लक्ष्यका साथ उक्त सफ्टवेयर विकास गरिएको हो । एस्ट्रिक टेक्नोलोजीले निर्माण गरेको उक्त सफ्टवेयरले सेयरमा लगानी गर्न चाहनेलाई कम्पनीको आर्थिक अवस्था, बजार मूल्य, नाफा घाटा तथा सम्बन्धित कम्पनीको सम्पूर्ण विवरण लगानीकर्तालाई जानकारी दिनेछ ।

उक्त सफ्टवेयरमा नेपाल स्टक एक्सचेञ्जमा सूचीकृत सबै कम्पनीको विगत पाँच वर्ष यताको सबै तथ्याङ्क राखिएको छ । सफ्टवेयर प्रयोगकर्ताले आफूले चाहेबमोजिमको तथ्याङ्क उक्त

सफ्टवेयरबाट लिन सक्ने एस्ट्रिक टेक्नोलोजीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत अतितलाल श्रेष्ठले जानकारी दिनुभयो । तर उक्त सफ्टवेयर भने लगानीकर्ताले रु तीन हजार ५०० मा खरिद गर्नुपर्ने हुन्छ ।

उक्त सफ्टवेयरको अर्थमन्त्री ज्ञानेन्द्र बहादुर कार्कीले सोमबार एक कार्यक्रमका बीच सार्वजनिक गर्नुभएको हो । अर्थमन्त्री कार्कीले डेटा एनालिटिक्स सफ्टवेयरले सेयर बजारका लगानीकर्तालाई सूचीकृत कम्पनीका बारेमा विश्लेषण गरी लगानीसम्बन्धी निर्णय लिन सहयोगी हुने विश्वास व्यक्त गर्नुभयो ।

धितोपत्र बोर्डका अध्यक्ष डा. रेवत बहादुर कार्कीले स्वदेशी लगानीकर्ताको संरक्षण गर्दै धितोपत्र बजारमा गैरआवासीय नेपालीको लगानी भित्र्याउन गृहकार्यमा बोर्ड जुटेको जानकारी दिनुभयो ।

उहाँले गैरआवासीय नेपालीले गर्ने लगानीको सीमा, मुनाफा फिर्ता लैजानेलायतका विषय टुङ्ग्याउन बाँकी रहेकाले यसले मूर्तरूप लिन नसकेको बताउनुभयो ।

नेपाल स्टक एक्सचेञ्जका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत चन्द्रसिंह साउदले विकास बैंक र लघुवित्त कम्पनीको परिसूचक छुट्याएर बेग्लाबेग्लै बनाउन लागिएको जानकारी दिँदै अनलाइन कारोबार छिटो सञ्चालनका लागि आफूले कार्यभार सम्हालेदेखि नै प्रयास थालेको बताउनुभयो ।

विगत १० वर्षेछि आर्थिक पत्रकारिता गर्दै आएको मेरो लगानी डटकम दशौं वर्षमा प्रवेश गरेको अवसरमा उक्त सफ्टवेयर सार्वजनिक गरिएको हो । यस्तै उक्त अनलाइनले नेपाल जर्नल डट कमसमेत सञ्चालनमा ल्याएको छ ।

क्रान्तिकारी विद्यार्थीहरु चुनावी मैदानमा होमिनुपर्ने

काठमाडौं । नेपाल क्रान्तिकारी विद्यार्थी संघ जिल्ला समिति काठमाडौंको आयोजनामा राजधानीस्थित नेपाल ल क्याम्पसमा समसामयिक राजनीतिबारे प्रशिक्षण कार्यक्रम बिहीबार सम्पन्न भयो ।

कार्यक्रममा नेमकिपाका केन्द्रीय सदस्य सनकमान महर्जनले समाजवादी क्रान्ति र संशोधनवादबारे प्रशिक्षण दिँदै संशोधनवादीहरु कुनै हालतमा पनि समाजवादी कम्युनिष्ट हुन नसक्ने बताउनुभयो ।

नेपालको सन्दर्भमा एमाले, माओवादी केन्द्रको कथित वाम गठबन्धन संशोधनवादीहरुको सत्ता स्वार्थमा अल्झेको असैद्धान्तिक मेलले चुनाव जितेपनि देश र जनताको हितमा काम गर्न नसक्ने बताउनुभयो । वहाँले विद्यार्थी साथीहरु नेमकिपाको चुनावी अभियानमा सक्रिय सहभागी हुन आग्रह गर्नुभयो ।

नेमकिपा केन्द्रीय सदस्य एवं काठमाडौं जिल्ला अध्यक्ष

नारायण महर्जनले प्रतिनिधिसभा र प्रदेश सभाको बनौटबारे प्रष्ट पार्दै नेमकिपा एकलै उम्मेदवार खडा गरी चुनावी मैदानमा रहेको बताउनुभयो । विद्यार्थी साथीहरुले पार्टीको घोषणापत्रलाई घरदैलो पुर्‍याई देश र जनविरोधी दलको सैद्धान्तिक रूपले आलोचना गरेर जानुपर्ने बताउनुभयो ।

नेक्राविसंघका केन्द्रीय अध्यक्ष निरज लवजूले यो वर्ष

अक्टोवर क्रान्तिको शतवार्षिक दिवसमा विद्यार्थीहरु अध्ययनशील भई कार्यक्रमलाई अगाडि बढाउन आग्रह गर्नुभयो ।

जिल्ला समितिका अध्यक्ष रुपा थापा मगरको सभापतित्वमा भएको कार्यक्रममा केन्द्रीय सचिव सविन ख्याजू, जिल्ला समितिका विजय महर्जन, लेलिना डंगोल, पूजा महर्जनलगायतले बोल्नुभएको थियो ।

१८ औं विविध भाषा साहित्य सम्मेलन सम्पन्न

मध्यपुर । नयाँ वर्ष नेपाल सम्बत् १९३८ को अवसरमा शुक्रबार मध्यपुर थिमि नगरपालिकाको वडा नं. ७ कुम्हालाछीमा उन्नाइसौं विविध भाषा साहित्य सम्मेलन तथा सांस्कृतिक कार्यक्रम भयो ।

साहित्य सम्मेलनको उद्घाटन स्थानीय बाजा गुरु रामकृष्ण अवालले गर्नुभएको थियो ।

सभामा बोल्दै नेपाल मजदुर किसान पार्टीका केन्द्रीय सचिव प्रेम सुवालले कथित वाम र प्रजातान्त्रिक गठबन्धन नेपालको संविधानलाई आफू अनुकूल संशोधन गर्ने भारतीय विस्तारवादको गोटी चाल भएको बताउनुभयो ।

‘वाम भनिएको गठबन्धनमा वाम पार्टीहरू छैनन् भने प्रजातान्त्रिक भनिएको गठबन्धनमा पुरातनपन्थी र अप्रजातान्त्रिक पार्टीहरूमात्र छन्’, उहाँले भन्नुभयो ।

सुवालले कम्युनिष्ट नाम भएका दलहरूले आफ्नो पार्टीभित्र गुण्डानाइके र डन हुलेर कम्युनिष्ट आन्दोलनलाई अझ फोहोर र विकृत बनाइरहेको धारणा राख्नुभयो ।

उहाँले वाम र प्रजातान्त्रिक भनिएका गठबन्धनका उम्मेदवारहरूलाई निर्वाचनबाट जिताए देशको सार्वभौमिकता अझ खतरामा पर्ने धारणा राख्नुभयो ।

नेमकिपाका केन्द्रीय सदस्य तथा भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले शासक दलहरूले अंगीकृत नागरिकहरूलाई समेत राजनीतिक अधिकार दिएर देशको प्रमुख राजनीतिक पदमा समेत विदेशीहरूलाई ल्याउन खोजेको बताउनुभयो ।

सदनमा भारतीय विस्तारवादको विरोध र शासक

दलहरूको भण्डाफोर गरेको कारण व्यवस्थापिकामा नेमकिपाको उपस्थिति निर्मूलन गर्न शासक दलहरूले मत सीमा थोपरेको चर्चा गर्दै उहाँले शासक दलहरूका हरेक चालबाजी चिरेर पनि जनताको सेवा गर्ने धर्मबाट नेमकिपा विचलित नहुने बताउनुभयो ।

प्रजापतिले प्रजग कोरियाको साम्राज्यवादविरोधी लगातारको संघर्षको भावनाको कारण संरा अमेरिकी साम्राज्यवादको युद्धधम्कीसामु अविचलित रहेको धारणा राख्नुभयो ।

वरिष्ठ पत्रकार भैरव रिसालले विभिन्न ऐतिहासिक उदाहरण प्रस्तुत गर्दै नेपाल सधैं सार्वभौम र स्वतन्त्र रहेको तर्कप्रति विमति राख्नुभयो ।

स म स ा म ि य क अन्तर्राष्ट्रिय राजनीतिबारे चर्चा गर्दै रिसालले संरा अमेरिकी राष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्पको अराजनीतिक व्यवहारका कारण चीनका राष्ट्रपति सी जिनपिङले संसारको नेतृत्व गर्न सक्ने बताउनुभयो ।

वरिष्ठ सीमाविद् बुद्धिनारायण श्रेष्ठले नेपाल सरकार बलियो भए विदेशी थिचोमिचो रोक्न गाह्रो काम नभएको विचार राख्नुभयो ।

नेमकिपाका केन्द्रीय सदस्य अनुराधा थापामगरले सबै पूर्वसांसदहरूलाई समेत सुविधा दिने प्रस्तावको नेमकिपाले विरोध गरेको भन्दै पूर्वसांसदलाई सुविधा दिनुअघि नेपाली जनतालाई सबै तहको शिक्षा र स्वास्थ्य निःशुल्क दिनपर्ने माग नेमकिपाका सांसदहरूले गरेको स्मरण गर्नुभयो ।

जलस्रोतविद् दीपक ज्ञवालीले नेपालका नदीनालामा

नेपाल स्वयंको लगानीमा विद्युत् उत्पादन गर्नुपर्ने धारणा राख्दै देशमा सबल नेतृत्व नआएसम्म प्राकृतिक स्रोत साधन विदेशीहरूले ताकिरहने बताउनुभयो ।

मानव अंग प्रत्यारोपण केन्द्रका निर्देशक डा. पुकारचन्द्र श्रेष्ठले खानपिन र नियमित व्यायाममा ध्यान दिन सके मृगौला, कलेजो र मुटु रोगमा नियन्त्रण गर्न सकिने बताउनुभयो ।

उहाँले मानव अंग प्रत्यारोपण केन्द्रले अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा आफ्नो सेवा विस्तार गरे पनि नेपाली जनतालाई रोग नै लाग्न नदिने पहिलो प्राथमिकता हुने विचार राख्नुभयो ।

सम्मेलनमा ३० भन्दा बढी विविध विधाका साहित्य वाचन भएका थिए । वाचित साहित्यमध्ये कवितातर्फ ममता श्रेष्ठ प्रथम, हरिसुन्दर सुवाल द्वितीय, सृष्टि खड्का तृतीय र रामसुन्दर थाले सान्त्वना पुरस्कार जित्नुभएको थियो । त्यस्तै कथातर्फ विशेष पुरस्कार प्रेम के निडर र सान्त्वना पुरस्कार कृतिका प्रजापतिलाई प्रदान गरिएको थियो ।

सम्मेलन पुराना किसान कार्यकर्ता चन्द्रबहादुर बाडेको सभापतित्वमा भएको थियो ।

विविध भाषा साहित्य समाजको आयोजनामा नयाँ वर्षको अवसरमा शुक्रबार बिहान प्रभातफेरीको आयोजना भयो । बोडेको चारदोबाटोबाट सुरु भएको प्रभातफेरी मध्यपुर नगर परिक्रमा गरी नगदेशको कुम्हालाछी पुगेर समापन भएको थियो ।

प्रभातफेरीमा समाजका अध्यक्ष सूर्यराम था र सचिव शिवहरि प्रजापतिले पनि बोल्नुभएको थियो ।

संविधान संशोधन गर्न गठबन्धनको नाटक

भक्तपुर । नेपाल सम्बत्को नयाँ वर्ष फेरिएको सन्दर्भ पारेर नेपालभाषा साहित्य तःमुज्याले नयाँ वर्षको शुभकामना गर्दै शुक्रबार सांस्कृतिक कार्यक्रम च्याली गऱ्यो । दर्जनौं वाद्यवादनको टोली र हजारौं प्रदर्शनकारी सहभागी भएको सो च्याली नगर परिक्रमापछि खौमामा पुगी समापन भएको थियो ।

समापन कार्यक्रममा नेमकिपाका केन्द्रीय सचिव एवं पूर्व सांसद प्रेम सुवालले दुईतिहाइ मत ल्याएर तराई प्रदेश अलग गराउन र हिन्दी भाषालाई सरकारी कामकाजको भाषा बनाउन भारतले एमाले र माओवादी केन्द्र तथा नेपाली काँग्रेस-मधेसवादी दलहरूको गठबन्धन गराएको विचार व्यक्त गर्नुभयो ।

मंसिर १० र २१ गते हुने प्रतिनिधिसभा र प्रदेशसभाको निर्वाचनमा विदेशी दलाल पार्टीहरू जिते देश नहरने सम्भावना भएको औल्याउँदै उहाँले देशका देशभक्त,

उद्योगी र व्यापारीहरू सतर्क हुनुपर्ने बताउनुभयो ।

जनताको भोट देश पराधीन बनाउने दललाई होइन, देश जोगाउने सच्चा कम्युनिष्ट पार्टीलाई दिन आग्रह गर्दै सचिव सुवालले भन्नुभयो- कम्युनिष्टहरू देशभक्त र प्रजातन्त्रवादी हुन्छन् तर कम्युनिष्ट भनिने एमाले र माओवादी केन्द्रले आर्थिक समानताको कुरा कहिल्यै उठाएनन् ।

भारतीय विस्तारवाद र भारतीय दलाल पार्टीको विरोधमा देशभक्त जनता एकगठ हुनुपर्ने आवश्यकता औल्याउँदै उहाँले नेका, एमाले, माओवादी केन्द्र भारतपरस्त दल हो भन्नुभयो ।

नेमकिपाका केन्द्रीय सदस्य एवं भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले पूँजीवादी गणतन्त्रमा व्यापक जनताको हित र अधिकार नहुने बताउनुभयो ।

भक्तपुर नगरपालिका कला, सम्पदा र संस्कृतिको संरक्षण गर्न लागिपरेको चर्चा गर्दै भूकम्पले

नेपाल सम्बत्.....

शुभकामना च्याली गरियो । च्याली नगर परिक्रमापछि खौमा टोलमा रहेको नेपालभाषाका एक नक्षत्र मास्टर जगत सुन्दर मल्लको प्रतिमा रहेको खौमा टोलमा पुगी सभामा परिणत भएको थियो ।

मास्टर मल्लको प्रतिमामा तःमुज्याका अध्यक्ष, भनपाका प्रमुखलगायत अतिथ्यगणबाट माल्यार्पण गरिएको थियो । सभामा नेमकिपाका केन्द्रीय सचिव प्रेम सुवाल, भनपाका प्रमुख सुनिल प्रजापति नेपाल सम्बत्को अवसरमा देशमा विकसित राजनीतिक घटनाले देशको अस्तित्व समाप्त पार्ने खेल हुन सक्ने भन्दै संविधान संशोधन गर्ने गठबन्धनको नाटक भनी टिप्पणी गरेका थिए ।

मध्यपुर । मध्यपुर ठिमीमा पनि विविध भाषा साहित्य समाजको आयोजनामा शुभकामना च्याली भयो । मध्यपुर नपा परिक्रमा गरी नगदेशको कुम्हालाछीमा पुगेर समापन भएको थियो । सभामा समाजका अध्यक्ष सूर्यराम था र सचिव शिवहरी प्रजापतिले बोल्नुभएको थियो ।

त्यसैगरी शंखधर पार्क ठिमीमा प्रम देउवाको उपस्थिति थियो ।

ललितपुर । ज्यापू समाजको आयोजनामा भएको शुभकामना च्यालीले ललितपुर महानगर परिक्रमा गरी मंगलबजारमा सभामा परिणत भएको थियो । सभामा प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवाको उपस्थिति थियो ।

सहिद साप्ताहिकलाई प्राप्त सूचना अनुसार काठमाडौंको पश्चिम लागामा बृहत च्याली गरी नेपाल सम्बत् मनाएको छ भने हरिसिद्धि, थसी, ठैवलगायतका बस्तीमा पनि आ-आफ्नै किसिमले नेपाल सम्बत् मनाएको छ ।

उपत्यका बाहिर पोखरा, धादिङ्ग, रामेछाप, दमक, कन्चनपुर, उदयपुर, सुर्खेत, पाल्पा, दोलखा, गोरखालगायतका जिल्लामा पनि नेपाल सम्बत् मनाएको खबर छ ।

तिमिङ्गन जिल्लामा.....

सो लु खुम्बु मा प्रतिनिधिसभाको सदस्यको लागि डोर्जे शेर्पाले उम्मेदवारी दिनुभएको छ भने रसुवामा प्रदेशसभा सदस्यको लागि राधिका पौडेलले उम्मेदवारी दिनुभएको छ ।

रामेछाप मा प्रदेशसभाको सदस्यको लागि हरिकृष्ण श्रेष्ठले उम्मेदवारी दिनुभएको छ ।

मंसिर २१ गते हुने चुनावको लागि आगामी कार्तिक १६ गते प्रत्यक्षतर्फको उम्मेदवारी दर्ता गराउने कार्यक्रम छ भने समानुपातिकतर्फको अन्तिम नामावली कार्तिक ६ गते प्रकाशित हुने कार्यक्रम छ ।

पाँगामा.....

पनि थाहा नहुन, चाल नपाउनु चोरहरूले केही समय लठ्ठ पार्ने औषधी स्प्रे प्रयोग गरेको हुनुपर्ने विज्ञहरू बताउनुहुन्छ ।

सुतिरहेको कोठाबाटै यसरी पटकपटक चोरीको उजुरी प्रहरी प्रशासनमा गर्दा पनि न

क्षति पुऱ्याएको सम्पदाको पुनःनिर्माण कार्य भइरहेको बताउनुभयो ।

कार्यक्रमको सभापतित्व नेपालभाषा साहित्य तःमुज्याका अध्यक्ष चन्द्रबहादुर उलकले गर्नुभएको थियो ।

यसअघि सूर्यमढीमा तःमुज्याका उपाध्यक्ष लक्ष्मीनारायण दुवाल र भनपा वडा नं. ९का वडाध्यक्ष रवीन्द्र ज्याख्वले बोल्नुभएको थियो ।

च्यालीले सूर्यमढी, दत्तात्रय, इनाचो, सुकुलढोका, टौमढी, नासमना, तेखापुखु, इटाछें हुँदै खौमामा पुगी समापन भएको थियो ।

सभा समापन अघि खौमास्थित मास्टर जगतसुन्दर मल्लको प्रतिमामा नेमकिपाका नेता, वाद्यवादनका टोली प्रमुख, जनप्रतिनिधि, शिक्षक, बुद्धिजीवी, समाजसेवी, महिला, युवा, विद्यार्थी तथा महिलाहरूले पुष्पार्पण गरेका थिए ।

चोर फकिन्छ न त चोरिएका सामान नै यसबारे प्रहरी प्रशासनको गस्ती कडा गर्नुपर्ने नगरवासीको चाहना रहेको छ ।

कीर्तिपुर वडा नं. २ र

पाँगामा शुभकामना

चियापान

कीर्तिपुर । नेपाल सम्बत् १९३८ को उपलक्ष्यमा कीर्तिपुर नगरपालिका वडा नं. २ को आयोजनामा शुभकामना चियापान कार्यक्रम कार्तिक १ गते देवढोकामा भयो ।

कार्यक्रममा कीर्तिपुर नपाका प्रमुख रमेश महर्जनले नेपाल सम्बत्को महत्वबारे बोल्नु हुँदै व्यावहारिक प्रयोगमा अब हामीले नै गर्दै जानुपर्ने बताउनुभयो ।

महिला वडा सदस्य सुजिता महर्जनको सभापतित्वमा भएको कार्यक्रममा वडा अध्यक्ष रमेशमान डंगोललगायतले बोल्नुभएको थियो ।

त्यसैगरी माओवादी केन्द्रले पाँगा लाछीमा शुभकामना आदानप्रदान गरी नेपाल सम्बत् मनाइयो । पोलिट ब्यूरो सदस्य हितमान शाक्यको आतिथ्यमा भएको कार्यक्रममा पूर्व राज्यमन्त्री दिलिप महर्जन, पूर्व सांसद रुपा महर्जन, शुम्भुराम महर्जन, श्रीकृष्ण श्रेष्ठ, संजय लामा, बैकुण्ठ महर्जनलगायतले नेपाल सम्बत्को महत्वबारे बोल्नुभएको थियो ।

कार्यक्रम हिराबहादुर महर्जनको सभापतित्वमा भएको थियो ।

प्राकृतिक विज्ञान संग्रहालय एक जानकारी

पाँगा । त्रिभुवन विश्वविद्यालय प्राकृतिक विज्ञान संग्रहालय (Natural History Museum) स्वयम्भूबारे संग्रहालयका प्रमुख प्रा.डा. धर्मराज डंगोलले पाँगा माध्यमिक विद्यालयको कक्षामा संग्रहालयबारे जानकारी दिने कार्य बिहीबार भयो ।

आफूसँग भएको ज्ञान, सीप र शिक्षा र संस्थाबारे जानकारी दिई थप ज्ञान हासिल गराउने उद्देश्यले संचालन भएको प्रस्तुतिमा प्रा.डा. डंगोलले सुरुमा संग्रहालयमा पुगेपछि देख्ने, गर्ने र किन्ने वातावरण बन्नुपर्नेबारे प्राकृतिक विज्ञान संग्रहालय लण्डनबारे जानकारी दिनुभयो ।

नेपालमा भएको संग्रहालय हेर्न र देख्नको लागि

मात्र प्रयोग भएको अनुसन्धान र संग्रहालयमा किन्ने सम्मको सुविधा नभएको बताउनुभयो ।

प्राकृतिक विज्ञान संग्रहालयमा बायोलोजी र बोटनीका ५५००० जातका सामग्री संग्रहित भएको र ती विषय लिएर अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरूको लागि एक पटक अवलोकन गर्नुपर्ने आग्रह पनि गर्नुभयो ।

सन् १९७५ मा स्थापना भएको यस संग्रहालयमा प्रा.डा. धर्मराज सातौं पटकको प्रमुख हुनुहुन्छ । यसभन्दा अघि ६ जनाले जिम्मेवारी निर्वाह गरिसक्नुभएको छ ।

प्रा.डा. डंगोल यस प्राकृतिक विज्ञान संग्रहालयमा आफ्नो कार्यकालमा थप ५० हजार विभिन्न जातका बोटनी र

बायोलोजीका सामग्री संकलन र अनुसन्धान गर्ने लक्ष्य रहेको बताउनुहुन्छ । त्यसको लागि सबै क्षेत्रबाट सहयोगको अपेक्षा गर्दछु भन्नुभयो ।

विभिन्न राष्ट्रका प्राकृतिक विज्ञान संग्रहालयसँग समन्वय भएको यस संग्रहालयमा पालिनेभा संस्थासँग पनि समन्वय भएको बताउनुभयो ।

यस संग्रहालयमा विभिन्न विद्यालय, कलेज साथै सामाजिक संघसंस्था र ज्येष्ठ नागरिकहरूले समेत अवलोकन गरिसकेको जानकारी दिँदै एक-दुई दिन अगाडि नै योजना सहितको सूचना दिएमा थप विश्लेषण सहित ज्ञान दिन सक्ने वहाँले बताउनुभयो ।

भाषा, साहित्य व संस्कृतिया सः

नेवाः एफ.एम १०६.६

NewaFM
106.6 MHz

नेवाः एफ.एम. १०६.६

न्यामासिमा, बःधवाखा, किपू-२
फोन ल्याः ४३३४२२२

विहट्टिचट्टि (२४ सै घण्टा) न्यनादिसँ/न्यंकादिसँ

नेवाः जुयागुया गौरव यानादिसँ

अनक मिडिया प्रा.लि.

न्यामासिमा, बःधवाखा, किपू-२
इमेलः ankmedia.newafm@gmail.com

विश्व दृष्टि दिवस र नेपालको आँखा स्वास्थ्य

रोकथाम वा उपचार गर्न सकिने अन्धोपन उन्मूलनको लागि विश्व स्वास्थ्य संगठन र अन्धोपन निवारणको अन्तर्राष्ट्रिय एजेन्सी (आईएपीबी) ले संयुक्त रूपमा १९९९ देखि सुरु गरेको विश्वव्यापी अभियान हो- भिजन २०२०: दृष्टिका लागि अधिकार । संसारका कुनै व्यक्ति पनि दृष्टिविहीन हुन नपरोस् र उपचार नहुने गरी दृष्टि कमजोर भएकाले यथाशक्य बाँकी दृष्टि प्रयोग गरुन् र जीवनको गुणस्तर कायम राख्न सक्नु भन्ने अभिप्राय यस अभियानको छ । यसले सर्वप्रथम अन्धोपन हुनसक्ने मुख्य रोगलाई सम्बोधन गर्न कम खर्चिला उपायहरू अवलम्बन गर्ने र अन्धोपन निवारणसम्बन्धी गतिविधिलाई तीव्र बनाई सन् २०२० सम्ममा उपचारयोग्य दृष्टिविहीनतालाई पूर्णरूपमा उन्मूलन गर्ने लक्ष्य राखेको थियो ।

सन् २००६ देखि २०११ सम्मको कार्यनीतिमा अन्धो गराउने रोगहरूमात्र हैन चस्मा लगाएर देख्नसक्ने कम देख्नेहरूलाई समेत यो अभियानको दायरामा ल्याइयो । सन् २०१४ देखि २०१९ सम्मको विश्वव्यापी कार्य योजनाको मुख्य नारा 'सबैका लागि आँखा स्वास्थ्य' भन्ने रहेको छ । यो योजनाले २०१० को तथ्याङ्कलाई आधार मानी २०१९ सम्ममा रोकन सकिने दृष्टि कमजोरीहरूलाई २५ प्रतिशत कम गर्ने भन्ने छ । यो उद्देश्य पूरा हुँदा भिजन २०२० को लक्ष्य कुनै देशमा पूरा हुनेछ भने धेरै देशमा पूरा हुनेछैन । तसर्थ, विश्वव्यापी कार्ययोजना दृष्टिका लागि अधिकारको मूल उद्देश्य प्राप्त गर्ने चरणबद्ध छुटिकला हो जुन बढी व्यावहारिक पनि छ । यसले भिजन २०२० लाई प्रतिस्थापित गरे पनि यसको रणनीतिक आधारशिला भने भिजन २०२० नै हो ।

विश्व स्वास्थ्य संगठनले २०१० मा प्रकाशित गरेको तथ्याङ्कअनुसार दृष्टि कम र दृष्टिविहीनहरूको संख्या झण्डै साढे अठ्ठाइस करोड रहेको छ । यसको ८० प्रतिशत संख्या कुनै उपचारले वा सावधानीले रोकन सकिन्थ्यो । कुल साढे अठ्ठाइसमध्ये चार करोड दृष्टिविहीन र करिब साढे चौबीस करोड न्यून दृष्टि भएका व्यक्ति छन् । करिब ९० प्रतिशत त्यस्ता दृष्टि कमजोर भएका व्यक्तिहरू नेपालजस्ता विकासशील देशहरूका नागरिक हुन् । विश्वमा दृष्टि कमजोरीको मुख्य कारण दृष्टि दोष (चस्मा लगाउनुपर्ने अवस्था) नै हो । अन्धोपनको मुख्य कारण भने अफ्रैसम्म पनि मोतिविन्दु नै हो ।

त्यसैगरी प्रत्येक वर्ष अक्टोबर महिनाको दोस्रो बिहीबार दृष्टिविहीनता र दृष्टि कमजोरीपनसम्बन्धी विश्वव्यापी चेतना फैलाउने हिसाबले विश्व दृष्टि दिवस मनाइँदै आइएको छ । अक्टोबर महिनाको दोस्रो बिहीबार यसपालि अक्टोबर १२ मा परेको छ । यो जनचेतनाको कार्यक्रम अन्तर्राष्ट्रिय दृष्टिविहीनता निवारण एजेन्सीको समन्वयमा हुन्छ भने 'सबैका लागि आँखा स्वास्थ्य' भन्ने निरन्तर 'थिम' अन्तर्गत यसपालिको मूल नारा 'मेक भिजन काउन्ट' अर्थात् 'दृष्टिलाई महत्त्व दिऔं' भन्ने छ । सदाभैँ यसपटकको दृष्टि दिवसको मूल केन्द्रविन्दु मोतिविन्दु, जलविन्दु, मधुमेह तथा आँखा स्वास्थ्य व्यवस्थापन भए पनि अरू रोग र जटिलतालाई पनि समेट्न जोड दिइएको छ ।

नेपालमा सन् १९८१ मा

गरिएको दृष्टिविहीनताको सर्वेक्षण अनुसार विद्यमान अन्धोपन ०.८४ प्रतिशत छ । जसमध्ये मुख्य मोतिविन्दु (करिब ६७ प्रतिशत), आँखाको फूलो (८ प्रतिशत) र जलविन्दु (३ प्रतिशत) छन् । अहिले प्रायः नेपालमा आँखा स्वास्थ्यसम्बन्धी सेवा गैरसरकारी तहबाट प्रदान गरिँदै आइएको छ । बीसभन्दा कम निजी अस्पताल तथा मेडिकल कलेजबाट विभागीय आँखा सेवा प्रदान गरिन्छ भने बीसभन्दा केही बढी आँखा अस्पतालबाट प्राथमिकदेखि तृतीय आँखा स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिन्छ ।

नेपालले सन् १९९९ मै स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयअन्तर्गत रहेको आँखा स्वास्थ्यसम्बन्धी उच्च स्तरीय अंग (एपेक्स बडी फर आइ हेल्थ) मार्फत भिजन २०२० कार्यक्रम सुरु गरेको हो । सन् २०१० को मध्यावधि प्रतिवेदनअनुसार आधारभूत आँखा स्वास्थ्य सेवा पनि जिल्लाका सदरमुकामभन्दा बाहिर पुग्नसकेका छैनन् र दृष्टि दोषको समस्या हल गर्न निकै नै सीमित स्रोत साधन भएको खुलासा गर्‍यो । सन् २००८ देखि २०११ सम्म गरिएको व्यापिड असेस्मेन्ट सर्वेक्षणले गएको तीस वर्षमा दृष्टिविहीनको प्रतिशत ०.८४ बाट ०.३५ र मोतिविन्दुबाट हुने अन्धोपन २१ प्रतिशत कम भएको देखाए पनि आँखाको फुलोले गर्दा हुने अन्धोपन दोब्बर भयो, जलविन्दुले हुने अन्धोपन एक तिहाइले बढ्यो र आँखाका भित्री रोगहरूले गर्दा हुने अन्धोपन २२ प्रतिशतले बढ्यो भन्ने देखायो । यसबाट के बुझिन्छ भने अन्धोपन घटाउन भएका सम्पूर्ण प्रयास र आर्थिक लगानी मोतिविन्दुमा मात्र केन्द्रित छन् । यस अभियानमा पनि सरकारको संलग्नता साँढै कम लगभग शून्य नै छ । नेपाल सरकारको कुल स्वास्थ्य बजेटको केवल १ प्रतिशतभन्दा पनि कम बजेट आँखा स्वास्थ्य क्षेत्रमा लगानी हुने गर्छ ।

भौ ल क रू प मा समानुपातिक वितरण नभए पनि नेपालमा ५ वटा टर्सरी आँखा अस्पताल र १५ वटा सेकन्डरी आँखा अस्पताल छन् । चारभन्दा बढी संस्थाले एमडी विशेषज्ञ शिक्षा प्रतिवर्ष कम्तीमा २५ जनालाई, एउटा संस्थाले दृष्टि विज्ञान शिक्षा प्रतिवर्ष करिब १० जनालाई र चार संस्थाले नेत्र सहायक शिक्षा प्रतिवर्ष ४० जनालाई दिँदै आएका छन् । आँखा अस्पतालहरू प्रायः निजी तवरमा वा कुनै गैरसरकारी संस्था वा बोर्डअन्तर्गत सञ्चालित छन् । कुनै कुनै अर्धसरकारी, ट्रस्ट वा संस्थानको नियमअनुसार चल्छन् । अर्को कुरा यीमध्ये धेरै अस्पताल नेपाल-भारत सिमाना नजिक पर्ने हुनाले ती अस्पतालबाट लाभान्वित जनसमुदाय झण्डै असी प्रतिशत भारतीय मूलका र बाँकी नजिकैको सहरी इलाकाका पर्छन् भने थोरैमात्र लक्षितवर्गबाट उपचारार्थ आउँछन् ।

सरकारले राष्ट्रिय ट्रकोमा कार्यक्रम सार्वजनिक गरेपछि सरकारी तहबाटै जिथ्रोम्याक्स औषधि खसे रोग व्याप्त क्षेत्रमा वितरण र जनचेतनाका कार्य सञ्चालन भएकोले यो रोग करिब उन्मूलन नै भइसक्यो भन्दा हुन्छ । त्यसैगरी राष्ट्रिय भिटामिन ए कार्यक्रम पनि सरकारकै सक्रियतामा सञ्चालन हुँदै आएको छ । यसले भिटामिन ए को कमीले हुने आँखाको रतन्धोबाट

प्रोस्टेट, मुत्र समस्या, लक्षण र उपचार

शरीर रचना र जैविक प्रक्रिया

मुत्रनलीको सुरुको भाग सबैतिरबाट प्रोस्टेट ग्रन्थीले घेरेको हुनाले मुत्र निकासमा समस्या उत्पन्न गर्न सक्छ । युवा अवस्थामा ग्रन्थीको संक्रमण भए प्रोस्टेट सुन्निएर मुत्रनलीको सुरुको भाग साँगुरिन्छ र पिसाब रोकिन सक्छ, तर यो अस्थायी समस्या हुन्छ ।

संक्रमण कम हुँदै गएपछि फेरि मुत्र निकास सामान्य भएर आउँछ । पुरुष करिब ४० वर्षमा प्रवेश गरेपछि प्रोस्टेट ग्रन्थीको कोषिकाहरूको अति वृद्धि (हाइपरप्लेजिआ) सुरु हुन्छ । ग्रन्थीमा सुरु भएको यो जैविक प्रक्रिया बाँचुन्जेल कुनै न कुनै रूपमा चलिरहन्छ । प्रत्येक पुरुषका निम्ति यो प्रक्रिया अतुलनीय तथा विशिष्ट र निश्चित प्रकार लक्षणयुक्त हुन्छ । प्रत्येक पुरुषको प्रोस्टेट ग्रन्थी फरक प्रकार र लक्षण युक्त भएर अनावृत हुने गर्छ ।

मुत्र व्यवस्थापनमा मुत्रथैलीको भूमिका

मुत्रथैलीका मुख्य दुई गुण हुन्छन् । पहिलो गुण मुत्र सञ्चय गर्ने । मिर्गौलाबाट बनेर पिसाप मुत्र बाहिनीनलीहरू हुँदै मुत्रथैलीमा जम्मा हुन थाल्छ । थैलीले सामान्य अवस्थामा ३ सयदेखि ५ सय मिलिलिटर पिसाप जम्मा गर्न सक्छ । मुत्र सञ्चय गर्ने कार्य मुत्रथैलीको भए पनि यो थुप्रै अंग तथा प्रणालीको एकीकृत स-सम्बद्धमा निर्भर हुन्छ । खास गरेर मुत्रथैलीको मांसपेशी तथा सबै त्यसका अवयवहरूको केन्द्रीय तथा सीमावर्ती स्नायु प्रणालीको, पुरुषको मानसिक अवस्था इत्यादिको ठूलो भूमिका हुन्छ ।

दोस्रो गुण हो मुत्र निकास गर्ने । यो कार्यका लागि मुत्रथैलीको खुम्चन सक्ने क्षमता र बल, थैलीको घाँटीको खुकुलो हुन सक्ने गुणावस्था, मुत्रनलीको सुरुको प्रोस्टेटले घेरेर राखेको भागको लचकता, व्यास, पिसापको थैलीभित्र बढेको प्रोस्टेट ग्रन्थीले छेकेको स्थान र त्यसले पारेको असर आदि धेरै तत्वको सहभागिता हुन्छ ।

प्रोस्टेट वृद्धि र मुत्र लक्षण

प्रोस्टेट वृद्धि एउटा मन्द प्रक्रिया हो । उमेर बढ्दै जाँदा सबै पुरुषले यो प्रक्रिया व्यहोर्ने पर्ने हुन्छ । ग्रन्थीले मुत्रनलीको सुरुको भाग घेरेको हुनाले मुत्र निकासमा वृद्धिको प्रक्रियाले समस्या उत्पन्न गर्न सक्छ ।

जैविक विकासमा प्रोस्टेट ग्रन्थी वृद्धिको के महत्व हुन्छ ? वा जरुरी छ ? त्यो अझ ठम्याइएको छैन । यो एउटा खालि पुरुष शरीरमा भएका हर्मोनहरूको असन्तुलनको उपोत्पादन मात्रै हो भनेर पनि सोच्न सकिन्छ । जे भए पनि धेरै पुरुष प्रोस्टेट ग्रन्थीको वृद्धिका कारण सामान्य अवस्थामा जस्तो मुत्र सञ्चय तथा निकास गर्न नसकेर पीडित हुन्छन् । यो ग्रन्थी खासै नबढे पनि यदि यसले विभिन्न कारणबस आफ्नो लचकता केही मात्रामा मात्र गुमाउन पुगे पनि मुत्र निष्कासनमा समस्या उत्पन्न हुन्छ ।

प्रोस्टेट ग्रन्थी बढेर होस् वा सानै भएर किन नहोस् मुत्रथैलीको घाँटी पिसाप फेर्ने समयमा सजिलोसँग खुलेन भने पुरुषले मुत्र समस्या अनुभव गर्छ ।

बालबच्चालाई जोगाउँछ । यी दुई कार्यक्रम आँखा क्षेत्रमा सरकारले गरेको उदाहरणीय काम हुन् । त्यसबाहेक आँखा क्षेत्रमा समानान्तर हिसाबले नेपाल नेत्र ज्योति संघ, तीलगंगा नेत्र प्रतिष्ठान तथा अन्य गैरसरकारी संस्थामात्र लागेको देखिन्छ ।

पिसाप फेर्न गएपछि कुरेर मात्र पिसाप हुने, एकै पल्ट सरर पिसाप नआएर रोकी-रोकी हुने, पिसापको धारा लुलो, मसिनो तथा कमजोर हुने, पिसाप फेरिसकेपछि अन्तमा थोपाहरू खसे र पूरा पिसाप निस्केको आनन्द नआउने हुन्छ । अर्काथरिका पुरुष पिसाप लागेपछि रोकनै नसक्ने, पिसाप फेर्न ढिलो गए पिसाप चुहिने, पिसापनलीमा जलन महसुस गर्ने, छिन्नछिन्नमा पिसाप फेरिराख्नुपर्ने र राती पनि बार-बार पिसाप फेर्न उठ्ने गर्छन् ।

प्रोस्टेट रोगो पछिको लक्षणः

माथि उल्लेखित मुत्र पद्धति तल्लो भाग संलक्षण र मुत्रथैली निर्गम मार्ग अवरोध लक्षणको कारण पुरुषले चिकित्सकलाई देखाउनुपर्ने हुन्छ । किनकि यस्ता लक्षणलाई वास्ता नगरी बस्दा प्रोस्टेट वृद्धि भई रोगले पछि पार्ने असर देखा पर्न थाल्छन् । ती लक्षण हुन्ः

- बार-बार मुत्र संक्रमण भइरहने ।
- मुत्र रक्तस्राव हुने ।
- मुत्रथैलीमा पथरी जम्ने ।
- सुतेको बेला ओछ्यानमा पिसाप चुड्ने ।
- मुत्रथैलीले लचकता गुमाएर मुत्र बाहिनी नली तथा मिर्गौला फुले तथा मिर्गौलाको कार्य क्षमता ह्रास भएर आउने ।
- पिसाप पूरा रोकिने र पुरुष क्याथेटर लगाएर मुत्र निकास गर्न बाध्य हुने ।

मुत्रथैलीमा थुप्रै पिसाप बाँकी रहने, खास गरेर मधुमेह हुने पुरुषले समयमा उपचार नपाए थैलीले आफ्नो लचकता पूरै गुमाउन सक्छ । यस्तो भएमा दुवै मिर्गौला फुल्ने र मिर्गौला फेल हुने हुन्छ ।

यस्ता बिरामीको शल्यक्रियापछि मुत्रथैलीबाट क्याथेटर (नली) निकालेपछि पनि तुरुन्त पिसाप फेर्न सक्दैनन् । उनीहरू पिसापको थैली भरी पिसाप जम्मा हुँदा पनि पिसाप लागेको अनुभव गर्दैनन् र पेटको तल्लो भागतिर असजिलो महसुस गर्छन् । फलस्वरूप थोपाथोपा पिसाप चुड्ने समस्या केही समय रहन सक्छ । त्यसैले मुत्रथैलीमा धेरै मात्रामा पिसाप न निस्केको अवस्था हुनेगरी बिना उपचार बस्नु प्राण घातक हुन्छ । उनीहरूलाई मुत्रथैली केही मात्रामा भए पनि शक्तिशाली तुल्याउन एक महिना वा बढी मुत्रथैलीमा नली राख्नुपर्छ ।

रोग निदान

रोग निदानको मुख्य उद्देश्य प्रोस्टेट ग्रन्थी र वा मुत्रनलीको सुरुको भागको कारण मुत्रथैली निर्गम मार्गमा अवरोध उत्पन्न भएको छ वा छैन भनी यकिन गर्नु हो । यसका निम्ति सामान्य सोधपूछ, औलाले प्रोस्टेटको जाँचदेखि लिएर जटिल आधुनिक यन्त्रबाट गरिने जाँचसम्म प्रयोग गर्नुपर्ने हुन सक्छ । यो सिलसिलामा छुटाउन नहुने जाँच हुन्ः

- प्रोस्टेट ग्रन्थीलाई औलाले जाँचेर कडापन, गिर्खा, साइज इत्यादि सूचना पाउनु ।
- पिसापको कल्चर-मुत्र संक्रमणबारे थाहा पाउनु ।
- रक्त परीक्षण गरी मुख्यतः मिर्गौलाको काम गर्ने क्षमताबारे थाहा पाउनु ।
- रक्त परीक्षणबाटै पिएसएको स्तर निर्धारण प्रोस्टेट क्यान्सरबारे

अबको समयमा राष्ट्रिय आँखा स्वास्थ्य नीति लागू गर्दै निरन्तर सरकारी संलग्नता तथा नियमन गरी गैरसरकारी संस्थामार्फत आँखा स्वास्थ्य सुविधा दिने तथा जिल्ला तहदेखिकै अस्पतालमा आँखा सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यका साथ काम थालनी हुनु जरुरी

रिक्निड सूचना पाउनु ।

- अल्ट्रासोनोग्राफी (आवश्यक पर्दा मलद्वार भएर गरिने ट्रसयुएसजी)- प्रोस्टेटको नाप (साइज), रुग्न्थी मुत्रथैलीभित्र धुसेको छ वा छैन, छ भने कति छ त्यसको लम्बाइ पत्ता लगाउनु । पिसाप फेरिसकेपछि मुत्रथैलीमा कति बाँकी रहन्छ, मुत्र बाहिनी नलीहरू र मिर्गौला फुलेका छन् वा छैनन् थाहा पाउनु ।
- सिस्टोस्कोपी (दुरविन हालेर थैलीभित्र हेर्ने जाँच) (प्रायः मुत्र रक्त स्राव हुने बिरामीको लागि मात्र यो जाँच गरिन्छ । पिसाप थैलीको क्यान्सर छैन भनी जाँचन यो विधि अपनाइन्छ । तर, क्यान्सर देखा परे त्यसको वायोप्सी गर्नु उपयुक्त हुन्छ । सिस्टोस्कोपी गर्ने परे मुत्रथैलीमा पथरी छ र छैन आदि सबै सूचना संकलन गरिन्छ ।
- युरोफ्लोमेट्री (मुत्र लक्षणहरू मध्ये अवरोधक वा उत्तेजनात्मक लक्षण कसको भार बढी थाहा पाउनु । पिसापको मात्रा, गति, समय, उच्च प्रवाहको स्तर इत्यादि धेरै कुरा पत्ता लगाउन सकिन्छ ।

उपचार

प्रोस्टेट ग्रन्थीको साइज जत्रै भए पनि मुत्र लक्षण नभएका पुरुषले कुनै पनि उपचार विधि अपनाउनुपर्दैन । मुत्र लक्षण भएमा सर्वप्रथम जीवनशैली परिवर्तनबाट उपचार सुरु गरिन्छ ।

जीवनशैली परिवर्तन

- मुत्र लक्षणले चिन्तित भएका पुरुषले प्रोस्टेट ग्रन्थीको मापन सानो वा ठूलो जत्रै भए पनि चिकित्सकको सल्लाह लिएर व्याकुल पार्ने मुत्र लक्षण कमी गर्न विभिन्न उपाय अपनाउनुपर्छ ।
- छिटोछिटो पिसाप हुने, पिसाप निस्केको अनुभव नहुने, राती पिसाप फेर्न उठिरहनुपर्ने, पिसाप लागेपछि रोकनै गाह्रो हुने पुरुषले सर्वप्रथम २४ घण्टामा आफूले प्रयोग गर्ने तरल पदार्थ तथा पानीको मात्रा समग्रमा २ लिटरभित्र नियन्त्रण गरेर हेर्नुपर्छ ।
- बेलुका तरल पदार्थको मात्रा सक्दो कम गर्ने ।
- कफी र रक्सी (खास गरेर वियर) को प्रयोगबाट टाढै बस्ने ।
- पिसाप फेर्नलाई प्रसस्त समय दिएर पिसाप पूरा निखार्न कोसिस गर्ने ।
- पिसाप फेरिसकेपछि अन्तमा मलद्वार र लिङ्गको बीचको भागलाई हलुकासँग थिचेर त्यो ठाउँमा बाँकी रहेको पिसाप निखार्ने ।
- प्रत्येक पुरुषले यस्ता उपाय आफै अपनाउन सक्ने भएकाले ढिलो नगरेर आत्मसात् गर्नुपर्छ ।
- आफै नसक्ने वृद्ध पुरुषलाई अरूले तरल पदार्थको उपयुक्त मात्रा दिएर सघाउनुपर्छ ।
- तरल पदार्थको व्यवस्थापन तर्कसंकेत तरिकाले गर्दा पनि तल्लो भागमा असुविधा तथा कष्टप्रद अनुभवबाट उन्मुक्ति पाउन नसक्ने पुरुषले औषधि उपचारमा प्रवेश गर्ने ।

औषधि उपचार

प्रोस्टेट संलग्न मुत्र लक्षणबाट मुक्त हुनका लागि पीडित पुरुषले चिकित्सककाँहा जानुपर्छ । त्यसको निम्ति सामान्यतया दुई प्रकारका औषधि प्रयोगमा ल्याउने गरिन्छ ।

- मुत्रथैलीको घाँटी तथा मुत्रनलीको सुरुको भागका (प्रोस्टेटले घेरेर

देखिन्छ । नेपालमै उत्पादन भएका आँखा सेवा सम्बद्ध स्वास्थ्यकर्मीलाई स्वास्थ्य संयन्त्रमा समाविष्ट गरेर लैजान सकियो भने दृष्टिका लागि अधिकारको लक्ष्य नेपालले पनि चाडै हासिल गर्नसक्थ्यो । (रेयुकाई आँखा अस्पताल, बनेपा)

राखेको भाग) मांसपेशीलाई खुकुलो पार्ने 'टामसुलोसिन' वा 'आल्फुजोसिन' वर्गका औषधि प्रयोग गरिन्छ । यी दुवै औषधि प्रायः सबैका निम्ति उही मात्रामा घटी-बढी नगरेर दिन मिल्छ । धेरै बिरामीले औषधि प्रयोग गरेको दिनदेखि नै पिसाप फेर्न केही सहज महसुस गर्छन् ।

- अर्कोथरी औषधिको प्रयोग प्रायः प्रोस्टेट ग्रन्थी ४० ग्राम वा बढी हुँदा मात्र गरिन्छ । यसको फाइदा बिरामीले तुरुन्त थाहा पाउनेगरी हुँदैन । यी 'फिनस्टेराइड' वा 'ड्युटास्टेराइड' वर्गमा पर्ने दुवै औषधिको मात्रा पनि निश्चित हुन्छ । करिब ६ महिनाको प्रयोगपछि यसले ग्रन्थीको २० प्रतिशत तौल घटाउँछ ।

- माथि उल्लेखित दुवै थरिका औषधिका केही नकारात्मक असर पनि छन् । मुत्रनली मांसपेशी खुकुलो पार्ने औषधिको प्रयोग गर्दा केही दिन सुरुमा ज्यादै चनाखो हुनुपर्छ । उठ्दा एक्कासी रिंगटा लाग्ने, पिसाब फेरिसकेपछि एक्कासी बेहोस हुने, कमजोरी महसुस हुने जस्ता साइड इफेक्ट भए औषधि बन्द गर्नुपर्छ ।
- दुवै थरिका औषधिले वीर्य स्खलन रोक्ने, वीर्यको मात्रा घटाउने र यौन गतिविधिमार्फत कमी ल्याउने जस्ता नकारात्मक असर पार्न सक्छन् ।

शल्य उपचार

- बार-बार मुत्र संक्रमण भइरहने, मुत्र रक्तस्राव हुने, मुत्रथैलीमा पथरी हुने, पिसाप चुहिने, कनेर पिसाप फेर्नुपर्ने, पिसाप फेरिसकेपछि थैलीमा थुप्रै पिसाप बाँकी रहने, पिसाप फेर्न नसक्ने र पिसापको थैली तन्केर मुत्र बाहिनी नली तथा मिर्गौला फुलेका बिरामीको शल्य उपचार अनिवार्य हुन्छ ।
- शल्य उपचारका धेरै विधि भए पनि मुत्र निर्गममा बाधा पुर्‍याउने ग्रन्थीको भाग हटाउनु र मुत्रथैलीको घाँटीलाई फराकिलो पार्नु शल्य उपचारको मुख्य उद्देश्य हो ।
- चिकित्सकले आफ्नो तालिम, व्यक्तिगत अनुभव र उपलब्ध औजारका आधारमा कुन तरिकाले शल्यक्रिया गर्ने निर्णय लिनुपर्छ ।
- बिरामी र चिकित्सकको परामर्श पछि कुन विधिबाट शल्यक्रिया गर्ने त्यसको छिनोफानो हुनुपर्छ ।
- जुनसुकै तरिकाले शल्यक्रिया गरे पनि प्रायः शल्यक्रियापछि ८० प्रतिशत बिरामी वीर्य स्खलनबाट वञ्चित हुन्छन् ।
- करिब ३-७ प्रतिशत बिरामीमा शल्यक्रियापछि मुत्रनलीको घाँटी वा मुत्रनली साँगुरिएर खोल्नुपर्ने हुन सक्छ ।
- शल्यक्रिया अगाडि लामो समय पिसापको थैली तन्किएका, मधुमेहका कारण मुत्रथैली निष्क्रिय भएका र दिसा कब्जित भइरहने बिरामीहरूमा शल्यक्रियापछि एक-डेढ महिना वा बढी मुत्रथैलीमा क्याथेटर (नली) लगाउनुपर्ने हुन सक्छ ।
- शल्यक्रिया कुन उमेरमा गर्नुपर्छ ? भन्ने प्रश्न धेरैले गर्छन् । पुरुषलाई जुन उमेरमा प्रोस्टेट ग्रन्थी संलक्षण देखा पर्छ र मुत्र अवरोध हुन्छ त्यही उमेरमा शल्यक्रिया गर्न मिल्छ । बिरामीको शरीरमा भएका अरू रोगको राम्रो अध्ययन गरेर शल्यक्रियाको निम्ति नभई नहुने पूर्ण तयारी भएपछि उमेरले कुनै छेकबार लगाउँदैन ।

प्रा.डा. अर्जुनदेव भट्ट

(प्रा.डा. भट्ट मेडिकेयर नेसनल हस्पिटल एन्ड रिसर्च सेन्टर, चावहिलका वरिष्ठ कन्सल्टेन्ट युरोलोजिस्ट हुन् ।)

- स्वास्थ्य खबरपत्रिका